یادداشت

سید عبدالله متولیان

۴۰ چالش بزرگ اقتصادی دولت دوازدهم

دولت دوازدهم در شرایطی کار خود را آغاز می کند که به دلایل متعدد موضوعات اقتصادی باید اولویت اصلی آن را تشکیل بدهد و هر گونه تسامح و کوتاهی و جابه‌جایی در این اولویت کشور را در مسیر انحطاط و فروپاشی از درون قرار خواهد داد. برخی از دلایل اولویت اقتصادی به این شرح است:

۱ - هدف گذاری اقتصادی دشمن علیه ایران و ضرورت مقابله با آن. ۲ - تشدید تحریم‌ها و نافرجام شدن برجام. ۳ - شعار سال و بلکه شعار سال‌های اخیر که همگی اولویت اقتصادی را دیکته و مورد تأکید قرار داده است. ۴ - اولویت گذاری و تأکیدهای صورت گرفته در سخنرانی‌های مقام معظم رهبری در سال‌های اخیر ۵ - انباشت مشکلات اقتصادی در کشور ۶ - اولویت دولت یازدهم سیاسی و برجام بوده و تقریباً از حوزه اقتصادی غافل شده و طبیعی است که پرداختن به مشکلات و چالش‌های اقتصادی در شرایط فعلی اولویت اصلی شده‌است. ۷ - سمت گیری شعارهای انتخاباتی رئیس‌جمهور. ۸ - چرخش شاخص‌های قدرت بین‌الملل از حوزه نظامی به حوزه اقتصادی. ۹ - بحران مالی دولت یازدهم ۱۰ - و...

نگاهی موشکافانه به اوضاع نابسامان اقتصادی کشور نشان می‌دهد که مشکلات اقتصادی وضعیت اسف‌باری برای مردم و معیشت آنان ایجاد و مشکلات اقتصادی به حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی نیز سرایت کرده است. کارنامه دولت یازدهم در چهارماهه نخست سال جاری در تحقق شعار سال «اقتصاد مقاومتی؛ تولید، اشتغال» به عنوان الگوی دولت دوازدهم متأسفانه مثبت و رضایت بخش نیست و به مصداق ضرب‌المثل «سالی که نکوست از بهارش پیداست» از دولت دوازدهم در هشت ماه باقیمانده سال (و با نگاهی بدبینانه در کل چهار سال آتی) تحول اقتصادی انتظار منطقی و به جایی نخواهد بود. انبوهی از مشکلات و چالش‌های اقتصادی فراروی دولت دوازدهم است که چاره‌اندیشی برای حل آنها به سیاست گذاری و برنامه‌ریزی دقیق نیاز دارد:

۱ - رشد سرسام‌آور نقدینگی که به مثابه بمبی سهمگین فضای تولید و اشتغال را تهدید می کند.

۲ - خطر بازگشت تورم و عبور از مرزهای تورم در دولت پیشین.

۴ - نرخ بیکاری بسیار بالا و ضرورت برنامه ضربتی برای اشتغالزایی پرحجم و مؤثر.

۵ - پایین بودن دستمزدها و عدم تناسب بین حقوق و نیازهای خانواده‌ها طوری که باید گفت عمده کارگران و کارمندان و به طور کلی حقوق بگیران دو شیفت کار می کنند تا حقوق بیکاری (یک سوم کف حقوق) را دریافت کنند.

۶ - فقر مطلق و کاهش روزافزون قدرت خرید و معیشت مردم.

۷ - وجود فساد سیستمی و عدم شفافیت اقتصادی.

۸ - اصرار دولت به تصدی گری و عدم اجرای صحیح سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

۹ - فربه شدن روزافزون بدنه دولت و تلاش برای بزرگ‌تر کردن دولت از طریق اضافه کردن وزارتخانه‌ها.

۱۰ - بلعیده شدن بودجه کشور در قالب بودجه جاری دولت.

۱۱ - توزیع ناعادلانه ثروت و نظام ناکارآمد یارانه‌ها.

۱۲ - نابرابری شدید و افزایش روزافزون شکاف طبقاتی که مصادیق اجتماعی آن منجر به بروز عقده‌های روانی و... در سطح جامعه شده‌است.

۱۳ - محیط زیست و شاخص‌های نگران کننده آن و تأثیر این نابسامانی بر زندگی مردم.

۱۴ - بحران کمبود آب و اثرات نامطلوب آن بر اکوسیستم و جغرافیا و کلونی‌های زیستی کشور.

۱۵ - بدهی‌های سرباری دولت در حوزه چاپ بی‌منطق و غیرقابل توجیه اوراق قرضه.

۱۶ - نظام فشل و آلوده اداری و وجود بوروکراسی بازدارنده.

۱۷ - بسته بودن فضای کسب و کار برای فعالان بخش‌های خصوصی و مولد.

۱۸ - نظام ناکارآمد مالیاتی کشور. اگرچه دولت یازدهم در این زمینه تلاش‌های خوب و قابل تقدیری انجام داده اما بی‌شک اصل نظام مالیاتی کشور مریض و زیرسؤال است.

۱۹ - فساد اقتصادی در سطوح سیستمی و مدیریتی و بانکی کشور.

۲۰ - ام‌المشکل جوانان که به مثابه انبار باروت آماده انفجار است.

۲۱ - ضرورت اصلاح نظام بانکی کشور.

۲۲ - ضرورت اصلاح نظام پولی کشور.

۲۳ - ناکارآمدی نظام گمرکی کشور.

۲۴ - وضعیت اسفبار و بس خطرناک قاچاق کالا در کشور که اصلی‌ترین تهدیدکننده تولید و اشتغال است.

۲۵ - ناکارآمدی نظام بیمه در شاخه‌های مختلف به‌ویژه بیمه درمان و سلامت.

۲۶ - رشد غیرقابل توجیه اقتصاد زیر زمینی با استفاده از رانت‌های دولتی و...

۲۷ - بی برنامگی در اصلاح نظام ارزی. ۲۸ - ناپایداری، بی ثباتی و کاهش لحظه‌ای ارزش پول ملی. ۲۹ - ورشکستگی و بحران بانکی و مؤسسات مالی و اعتباری. ۳۰ - لجام گسیختگی، بی ثباتی و بحران نظام استخدامی کشور و تعدد انواع استخدام‌های غلط. ۳۱ - فقدان امنیت شغلی متأثر از شیوه‌های غلط استخدامی از یکسو و آثار بازی‌های حزبی بر امنیت شغلی افراد. ۳۲ - غیرمنطقی بودن نرخ سود بانکی و ناهمسویی نرخ سود با اهداف و ثبات اقتصادی کشور. ۳۳ - ورشکستگی و بحران صندوق بازنشستگی. ۳۴ - حضور غیرقابل توجیه و تأمل‌برانگیز دولت از طریق نهادهای شبه دولتی در اقتصاد. ۳۵ - قوانین و ساختارهای ناکارآمد و ضد تولید در دو حوزه سخت افزاری و نرم افزاری. ۳۶ - بی ثباتی و نوسانات قیمت نفت به عنوان پایه اقتصاد کشور در بازارهای جهانی و کماکان تکیه بر اقتصاد نفتی. ۳۷ - ام‌المشکل مسکن که منجر به توسعه نایافتگی ایران شده است. ۳۸ - رانت‌ها، حقوق‌ها و تبعیض‌های نجومی در بدنه مدیریتی کشور و توجیهات غیرقابل قبول نسبت به آنها که بی تردید شالوده فرهنگی کشور را تهدید به نابودی می کند. ۳۹ - اتحاد نامیمون و کارشکنی نانوشته رانت‌خواران در مسیر اقتصادی کشور. ۴۰ - بی اعتقادی، بی میلی و بی‌انگیزگی برخی از تئوری پردازان اقتصادی دولت به مبانی اقتصاد مقاومتی و تلاش برای تحکیم مبانی اقتصاد لیبرال سرمایه داری غربی با نام و بزک اقتصاد مقاومتی.

چالش‌های اقتصادی دولت قطعاً محصور و محدود به این ۴۰ مورد نیست و این ۴۰ مورد به عنوان نمونه‌ای از مهمترین معضلات و مشکلات فراروی دولت دوازدهم بیان شد. آنچه در این مصاف از درجه اهمیت بالاتری برخوردار است نحوه برخورد دولت با این مشکلات و چالش‌هاست. دولت دوازدهم برای عبور از این چالش‌ها باید:

۱ - تکیه به توانمندی‌ها و ظرفیت‌های درونی را جایگزین استمداد از دولت‌های خارجی و تلاش برای جذب سرمایه‌های خارجی کند اگر چه تأثیر سرمایه‌گذاری خارجی مشروط بر هدفمند بودن و بازی نکردن در میدان بیگانگان غیرقابل انکار است. ۲ - اصل ساده زیستی و پایین آوردن هزینه‌ها را بسیار جدی بگیرد. ۳ - عقلانیت اقتصادی و تکیه به اقتصاد مقاومتی و داشتن نسخه بومی اقتصادی را جایگزین نسخه‌های وارداتی کند. ۴ - فارغ از بازی‌های حزبی از توان و علم اندیشمندان اقتصادی برای عبور از این چالش‌ها بهره برداری حداکثری کند. ۵ - با اعتماد تام به مردم به سمت استفاده حداکثری از مردمی کردن اقتصاد گام بردارد. ۶ - یک پالایش جدی در حوزه برنامه ریزان و مشاوران و عقل‌های اقتصادی در درون دولت انجام دهد. ۷ - با مجلس شورای اسلامی هماهنگ‌تر عمل کرده و در چارچوب برنامه پنج‌ساله و چشم انداز ۲۰ ساله حرکت و از حرکت‌های موازی و بعضاً متناقض با برنامه پنج ساله و چشم انداز ۲۰ ساله به شدت جلوگیری کند. ۸ - اولویت اصلی خود را در راه‌اندازی اتاق‌های فکر و طراحی شیوه‌های جهادی و انقلابی برای اصلاح امور و رفع موانع قانونی و بخشی چالش‌ها قرار دهد. ۹ - سامانه‌ای مؤثر با استفاده از ظرفیت‌ها و ابزارهای نوین علمی را برای دریافت دیدگاه‌های اندیشمندان و صاحب‌نظران بکار گیرد. ۱۰ - فوری نسبت به تهیه نظام جامع اقتصادی کشور اقدام کند.

برخی شواهد نشان می‌دهد روحانی مسیر سختی برای عبور از مجلس ندارد

کابینه دوازدهم با مجلس آسانگیر و ملت سختگیر روبه‌روست

گزارش یک

کبری آسوپار

لابی و معامله و فشارهای سیاسی و پدرخواندگی در چینش کابینه این روزها گویا دارد جایگزین روند قانونی انتخاب کابینه می‌شود. همه تصمیمات در پشت سر گرفته می‌شود و در نهایت نمایش رأی اعتماد به کابینه در صحن علنی مجلس برای مردم و جمعی که در بازی لابی و مشورت و معامله و سهم‌خواهی احزاب و گروه‌ها و پدرخوانده‌ها نبوده‌اند، اجرا می‌شود. آیا سهمی که قانون اساسی برای مجلس شورای اسلامی به عنوان وکلای ملت در تشکیل دولت جدید در نظر گرفته، همین است؟

■ ■ ■

■ **حواشی پررنگ تشکیل یک کابینه**

سهم‌خواهی، لابی، فشار بر رئیس‌جمهور، معامله، تصمیم‌گیرنده نهایی، دخالت نکردن رهبری و ... واژه‌هایی هستند که این روزها پیرامون چگونگی چینش کابینه دوم حسن روحانی زیاد در خبرها دیده می‌شود. مسیر چینش کابینه همیشه از مشورت‌های رئیس‌جمهور با افراد مختلف می گذرد و اتفاق جدیدی نیست. این دوره اما خبرهای رسمی و غیررسمی بیشتر و رفتارهای متفاوت‌تری دیده می‌شود. یک سو جدال سهم‌خواهی اصلاح‌طلبان و دولت آنقدر دامنه پیدا می کند که همه خبردار شده و حتی به فضای عمومی توئیتر هم کشیده می‌شود و اتهام حسام الدین آشنا به عارف مبنی بر سهم‌خواهی فردی از کابینه به اسم جریان، مقابل چشم هزاران کاربر توئیتر، همه را شگفت‌زده می کند. این سهم‌خواهی و جنگ‌های پیرامونی‌اش میان اصلاح‌طلبان و دولتی‌ها تازه یک سوی حاشیه‌هاست.

شایعات پیرامون هماهنگی تک تک وزرا با رهبری شایعه دیگری بود که دفتر رهبری آن را تکذیب کرد و البته بی ارتباط با اختلافات دولت و اصلاح‌طلبان بر سر کابینه تعبیر نشد و گفته می‌شد دولتی‌ها برای از سر رد کردن اصلاح‌طلبان و داشتن دلیل محکمه‌پسند پیش آنان برای تن ندادن به گزینه‌های پیشنهادی‌شان، پای رهبری را وسط کشیده‌اند.

جدال بر سر حضور زنان در کابینه دوم حسن روحانی هم حاشیه پررنگ دیگری بود که حجم زیادی از فضای سیاسی و رسانه‌ای کشور را درگیر کرد. حامیان اصلاح طلب روحانی متوقع بودند او رکورد شکن تعداد حضور زنان در هیئت وزیران باشد، انتظاری که خبرهایی در عدم تحققش به گوش می‌رسد.

حاشیه دیگر پیرامون کابینه دوم روحانی ماجرای «معامله» دولت و برخی در مجلس بر سر وزیر کشور در دولت یازدهم بود که توسط علی مطهری نماینده تهران مطرح شد و یک روزنامه اصلاح طلب هم بر آن دمید و در نهایت با تکذیب علی لاریجانی و واکنش تند او روبه‌رو شد.

■ **سهم قانونی خانه ملت در کابینه**

مطابق قانون اساسی، تمامی وزرای کابینه توسط رئیس‌جمهور به مجلس معرفی می‌شوند، مورد ارزیابی قرار می گیرند، در مورد آنها به شکل «علنی» و «مقابل چشم مردم» بحث و گفت و گو و در نهایت رأی‌گیری انجام می‌شود. یعنی آن نقشی که قانون برای نمایندگان مردم در مجلس در تشکیل کابینه در نظر گرفته، بسیار پررنگ است و تا وقتی اکثریت نمایندگان مجلس به فردی اعتماد نکنند، او نمی‌تواند وزیر شود، حتی اگر رئیس‌جمهور بر وزیر شدن آن فرد بسیار هم اصرار داشته باشد.

این نقش با آنچه اکنون قرار است مجلس ایفا کند، بسیار متفاوت است. در واقع اگر اصلاح‌طلبان امید داشتند که از اهرم قانونی مجلس به نحو احسن در تشکیل کابینه استفاده می‌شود، شاید این همه جنجال سهم‌خواهی و ... در پشت پرده‌ها شکل نمی گرفت؛ آنقدری که به رسانه‌های عمومی و مقابل چشم مردم بکشد...

■ **چرا اصلاح‌طلبان به اهرم قانونی بی‌اعتنا هستند؟**

فراکسیون امید مجلس دهم گرچه کم تعداد نیست و آنچنان که خود مدعی هستند، بیش از ۱۵۰ عضو دارد، اما عملاً ضعیف ظاهر شده و نتوانسته خوی رادیکالی اصلاح‌طلبان را راضی کند. انتقادات بسیاری هم در یک سال و نیم گذشته از سوی برخی اصلاح‌طلبان به مدیریت عارف بر اصلاح‌طلبان مجلس و اصل لیست امید شده است. ضعف فراکسیون، لیست امید را در موضوعات مختلف مطرح شده در صحن علنی و حتی در موضوع مهمی همچون انتخاب رئیس و هیئت رئیسه مجلس دوپاره کرد، و همین موضوع اصلاح‌طلبان را به این نتیجه رسانده که بهتر است به فراکسیون امیدی‌ها امید چندانی نداشته باشند.

نکته مهم‌تر آن است که اصلاح‌طلبان نمی‌خواهند اختلاف با روحانی بر سر چینش کابینه به صحن علنی مجلس برسد و علاقه ندارند هزینه تقابل با دولت را بدهند. چه آنکه در آن صورت، هم مردم از این اختلاف بر سر سهم‌خواهی در کابینه و جنگ بر سر قدرت از اصلاح‌طلبان و دولت هر دو با هم دلزده خواهند شد و هم دولت از اهرم‌های فشار خود بر نمایندگان استفاده خواهد کرد. در هر دو حال، اتفاق خوشایندی برای اصلاح‌طلبان نخواهد بود که جروبحث پشت پرده را در صحن علنی دنبال کنند و با اهرم «عدم رأی اعتماد» مخالفت خود را بروز دهند. اینجا قانون برای اصلاح‌طلبان امر خوشایندی نیست و در سطح یک نمایش به آن رضایت می‌دهند.

از سویی دیگر، اصلاح‌طلبان اگر رأی اعتماد ندهند، یعنی به مخالفت با دولتی پرداختند که مدعی هستند خود آن را سرکار آورده‌اند و اگر رأی اعتماد بدهند، معتقدند سهم خود را نگرفته‌اند. یک دو راهی دو سر باخت، چیزی است که دولت برای اصلاح‌طلبان ساخته است. روشن است با روند پیش رو، همه چیز در پشت پرده با کسانی که نماینده مجلس نیستند و پدرخوانده‌های جریان اصلاح‌طلب محسوب می‌شوند، بسته می‌شود و برای نماینده‌های مجلس هم از سوی همان پدرخوانده‌ها «تکرار می‌شود» که به چه کسی رأی بدهند. اصلاح‌طلبان البته در دولت و مجلس قبلی از اصطلاح «وکیل الدوله» برای نمایندگان حامی دولت استفاده می کردند و ما اینجا فقط از کنار این اصطلاح رد می‌شویم. با این حساب، اگر نماینده‌های منتقد دولت در مجلس نبودند و آنچنان که دولت می‌خواست، مجلسی یکدست حامی دولت شکل می گرفت، شاید اصلاً نیاز به هزینه برگزاری جلسات رای اعتماد نبود.

■ **دوراندیشی سیاسی دولت برای امروز!**

از آغازین هفته‌های شکل گیری دولت یازدهم در سال ۹۲ موضع گیری‌های دولتی‌ها علیه مجلس وقت شروع شد. مجلسی که اکثریت آن اصولگرا بود، اما وقتی کابینه روحانی معرفی شد، نزدیک به ۱۵۰ نماینده برای دفاع از کلیت کابینه او ثبت نام کردند.

دولت اما قانع نبود؛ هیچ سؤال و کارت زرد و تذکری را برنتافت و از همان زمان حتی از مردم خواست به این نماینده‌ها رأی ندهند. دولت مجلس مطیع می‌خواست؛ کسانی که از وزرای او سؤال نکنند، به رئیس دولت تذکر ندهند. دولت وکیل الدوله می‌خواست و شواهد و قرائن نشان می‌دهد تا حد زیادی برنامه‌هایش جواب داده و موفق شده است؛ این دولت با این مجلس مسیر هموار برای تشکیل کابینه دارد. مجلسی که انگیزه و اعتقاد و حتی حوصله دردسر مخالفت با دولت را ندارد. با این حساب، مردم که قرار است نقششان در کابینه از طریق مجلس ایفا شوند، کجای قصه خواهند بود؟

تحلیل

مهدی پورصفا

بازرسی از سایت‌های نظامی ایران مهم ترین چالش ماه‌های آینده برجام

امریکا به سراغ اصلی ترین خط قرمز ایران می‌رود

این روزها بحث برجام و نحوه تعامل ایران و امریکا برسر آن به یکی از مهم ترین موضوعات دو جانبه و حتی در سطح بین‌المللی تبدیل شده است. در حالی که امریکا تلاش می کند با نقض مداوم روح و متن برجام به نقطه‌ای برسد که ایران را وادار به خروج از آن کند، صاحب نظران و سکان داران سیاست خارجی امریکا نیز بر این نکته تأکید می کنند که پاره کردن برجام نمی تواند اتحاد پیشین را برای فشار بر ایران به ارمغان بیاورد.

از همین رو امریکایی‌ها تلاش می کنند تا با به ستوه آوردن ایران زمینه را برای خروج ایران از برجام فراهم کنند. این همان نکته‌ای است که علی شمخانی، دبیر شورای عالی امنیت ملی به آن اشاره کرده است. وی در همین باره تصریح کرده است: امریکا به دنبال خروج از برجام با هزینه ایران است که قطعا این فرصت از سوی ما در اختیار این کشور قرار داده نخواهد شد. البته این به مفهوم حفظ برجام با هر هزینه‌ای نیست.

نکته پایانی سخنان دبیر شورای عالی امنیت ملی دقیقاً همان نکته‌ای است که امریکایی‌ها به دنبال آن هستند. سؤال اصلی اینجاست که این هزینه برای ایران چه می‌تواند باشد.

■ **بازرسی از سایت‌های نظامی ایران چه شد**

کمی بازگشت به عقب و نگاهی به پرونده هسته‌ای ایران به خوبی نشان می‌دهد که بحث فعالیت‌های هسته‌ای ایران، به خصوص در حوزه نظامی یکی از مهم ترین چالش‌های بین ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بوده است؛ چالشی که در نهایت به پرونده موسوم به پی. ام. دی رسید.

پی. ام. دی که در حقیقت مخفف واژه «مطالعات ادعایی» بود، طیف وسیعی از اطلاعات ناقص و گوناگون سرویس‌های جاسوسی کشورهای غربی را در برگرفت. این اطلاعات ایران را متهم به توسعه فعالیت‌های مرتبط با ساخت چاشنی‌های انفجاری هسته‌ای و آزمایش‌های مرتبط با آن می کند.

در همین باره بود که بازرسی از سایت پارچین نیز مطرح شد. در طول ۱۲ سال پرونده هسته‌ای ایران و تا پیش از مذاکرات مرتبط با برجام، ایران دوبار اجازه بازرسی از سایت پارچین را به بازرسان آژانس انرژی هسته‌ای داد، اما بررسی این ادعاها از سوی بازرسان پایان نیافت و به همین دلیل درخواست بعدی برای بازرسی از پارچین بی پاسخ ماند. خود روحانی درباره بازرسی از سایت‌های نظامی ایران در دوره خود می‌نویسد: در مرحله نخست، خواستار بازرسی از سایت کلاهدوز، لشکرآباد و کالاالکتریک بودند. به سایت کلاهدوز که رسیدند، گفتند مکانی نزدیک آنجا را هم می‌خواهیم بازدید کنیم که به آنها اجازه داده شد که بعدا معلوم شد آنجا یک کارخانه سماورسازی است و به شرکت خصوصی تعلق دارد. در نهایت بر اساس توافق ایران و کشورهای عضو ۱+۵ پرونده پی. ام. دی به عنوان بخشی از این توافق مورد حل و فصل قرار گرفت و بسته شد. در چارچوب همین توافق یوکیو آمانو، رئیس آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به تهران آمد و خود شخصاً از سایت پارچین بازدید کرد و نمونه‌برداری‌هایی نیز انجام شد.

در نهایت این پرونده بسته شد، اما در همان زمان این نکته مطرح شد که در صورت مطرح شدن ادعاهای مشابه تکلیف در برابر درخواست‌ها برای بازرسی از سایت‌های نظامی چیست و باید به این درخواست‌ها چه پاسخی داد.

■ **بند T برجام چه می‌گوید**

بر اساس بند T برجام، ایران از هرگونه فعالیت‌های صنعتی و نظامی در حوزه ساخت و توسعه چاشنی‌ها و تجهیزات انفجاری محروم شده است.

این تجهیزات شامل طراحی، توسعه، ساخت، دستیابی یا استفاده از مدل‌های کامپیوتری برای شبیه‌سازی وسایل انفجاری هسته‌ای و طراحی، توسعه، ساخت، دستیابی یا استفاده از چاشنی‌های انفجاری چند نقطه که برای توسعه یک وسیله انفجاری هسته‌ای مناسب هستند، می‌شود.

همچنین طراحی، توسعه، ساخت، دستیابی یا استفاده از سیستم‌های تشخیص انفجار دوربین‌های Streak، دوربین‌های سرعت بالا یا دوربین‌های Flash x-ray و طراحی، توسعه، ساخت، دستیابی یا استفاده از چشمه‌های نوترونی هدایت‌کننده انفجارات یا مواد خاص برای چشمه‌های نوترونی هدایت‌کننده انفجارات نیز جزو همین لیست است.

انگلیس در جریان مذاکرات منتهی به امضای برجام به عنوان یکی از کشورهای مذاکره‌کننده امکان توسعه این تجهیزات را در سایت‌های نظامی ایران مطرح کرد و مسئله فوق جزو یکی از مهم‌ترین چالش‌های مذاکرات شد.

در همان زمان رهبر معظم انقلاب اسلامی نسبت به این مسئله واکنش نشان دادند و تصریح کردند: یک نمونه از زیاده‌خواهی‌های طرف مقابل در مذاکرات هسته‌ای درخواست برای بازرسی از مراکز نظامی و گفت‌وگو با دانشمندان و محققان ایرانی است. همانگونه که قبلاً هم گفته شد، اجازه هیچ‌گونه بازرسی از هیچ یک از مراکز نظامی داده نخواهد شد.

از این رو روشن است که این رویه در شرایط فعلی نیز تغییری نخواهد کرد و ایران حاضر نیست که اجازه بازرسی از سایت‌های نظامی خود را به طرف مقابل صادر کند.

■ **روندی که مورد قبول جامعه بین‌المللی نیست**

بر اساس اطلاعاتی که رسانه‌های غربی منتشر کرده‌اند، ایالات متحده امریکا به دنبال فشار بر ایران برای خروج از برجام از طریق درخواست بازرسی سایت‌های نظامی ایران است. بر این اساس امریکایی‌ها در حال مطرح کردن این ایده هستند که بازرسی از سایت‌های نظامی ایران به صورت یک رویه روتین در بیاید. این بازرسی‌ها باید بر اساس این دلیل صورت بگیرد که امکان هر گونه فعالیت مشکوک توسط ایران در این حوزه از بین برود.

در این میان مطرح شدن این ایده به منظور فشار بر ایران با برخی اما و اگرها از سوی محافل داخلی در خود امریکا نیز روبه رو شده است. از آنجا که باید بازرسی از سایت‌های هسته‌ای ایران به تصویب کمیسیون مشترک برجام برسد و همچنین دلایل موجهی برای این درخواست وجود داشته باشد، کشورهای اروپایی نیز حاضر به همراهی با امریکا نخواهند شد.

در کنار این هیچ ساز و کاری در مورد اجرای این بند از برجام در متن مورد نظر نیامده است و درخواست بازرسی نیز منوط به تصویب آژانس بین المللی انرژی اتمی است.

فیتزپاتریک یکی از کارشناسان غربی در حوزه خلع سلاح نیز به این نکته اشاره می کند که به احتمال زیاد مطرح شدن بازرسی‌های روتین از سایت‌های هسته‌ای ایران بدون تردید مورد استقبال کشورهای اروپایی قرار نخواهد گرفت.

■ **دستگاه دیپلماسی کشور آماده باشد**

در شرایط فعلی دستگاه دیپلماسی کشورمان باید خود را آماده مواجهه با چنین ادعایی از سوی امریکا و به احتمال زیاد انگلستان کند. رایزنی با طرف‌های متحد ایران در کمیسیون برجام و همچنین حل هر گونه ابهام در خصوص فعالیت‌های ادعایی از سوی امریکایی‌ها مواردی است که می‌تواند به بهانه‌جویی‌های طرف غربی خاتمه دهد.

با این حال در صورت ادامه پافشاری بر بازرسی از سایت‌های هسته‌ای ایران که می‌تواند خسارات قابل توجهی برای امنیت ملی کشور داشته باشد، پایان اجرای برجام بهترین راه در مقابل ایران است.

نگاه روز

امریکا در پی خروج از برجام با هزینه ایران است

شمخانی: قائل به حفظ برجام با هر هزینه‌ای نیستیم

امریکا در پی خروج از برجام با هزینه ایران است که قطعاً این فرصت از سوی ما در اختیار این کشور قرار داده نخواهد شد، البته این به مفهوم حفظ برجام با هر هزینه‌ای نیست.

به گزارش دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی، علی شمخانی در گفت‌وگویی رسانه‌ای افزود: تنها با اتکا به قدرت و توانمندی‌های ملی می‌توان با سیاست‌های استکباری امریکا مقابله کرد و منطق هزینه - فایده این کشور برای پیگیری سیاست‌های ضد ایرانی را تغییر داد.

دبیر شورای عالی امنیت ملی با اشاره به بی‌تأثیر بودن برجام در کاهش دشمنی امریکا با ملت ایران افزود: ذات سیاست خارجی امریکا اعمال نفوذ و فشار به منظور تسلیم‌سازی و تحقیر کشورهای مخالف خود است و در این مسیر تمامی ابزارهای نامشروع و شیطانی را نیز به خدمت می گیرد.

وی فقدان هوشمندی و ابتکار در مجموعه هیئت حاکمه جدید امریکا را فرصتی مناسب پیش روی دستگاه دیپلماسی کشور برشمرد و با قابل پیش‌بینی عنوان کردن رفتار امروز امریکا در قبال برجام اظهار داشت: مجموعه‌ای از اقدامات در حوزه‌های تقنینی، فنی، هسته‌ای، اقتصادی، سیاسی دفاعی و نظامی از سوی هیئت نظارت بر برجام تعیین شده که به صورت موازی و هماهنگ دنبال می‌شوند. شمخانی تحریم چند شخص و شرکت را بر استمرار مسیر توسعه و رشد کشوری با مشخصات جمهوری اسلامی ایران بی‌تأثیر خواند و گفت: هر بار که امریکا در حوزه‌های غیرهسته‌ای تحریمی علیه اشخاص و نهادهای ما وضع کرده، در همان حوزه یک دستاورد جدید را به بهره‌برداری رسانده‌ایم که بخشی از آن‌ها رسانه‌ای نیز نشده است. دبیر شورای عالی امنیت ملی افزود: امریکا در پی خروج از برجام با هزینه ایران است که قطعاً این فرصت از سوی ما در اختیار این کشور قرار داده نخواهد شد. البته این به مفهوم حفظ برجام با هر هزینه‌ای نیست.

شمخانی ارزش برجام به عنوان یک توافق بین‌المللی در گرو احترام و اجرای آن از سوی همه طرف‌ها و ایجاد منافع یکسان برای امضاکنندگان آن دانست و خاطرنشان کرد: در حوزه سیاسی نیز عملاً پنج کشور در برابر امریکا قرار گرفته‌اند و همه آنها تصریحاً یا تلویحاً امریکا را ناقض برجام می‌دانند که این نیز دستاوردی سیاسی برای ایران با صرف کمترین هزینه است.

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام یکی از دلایل عصبانیت امریکا از شرایط فعلی را عدم توفیق این کشور برای تغییر سیاست‌های اصولی ایران در منطقه در شرایط پسا برجام دانست و افزود: از نظر جمهوری اسلامی ایران برای مهار گاو خشمگین باید انرژی او را به مسیر دلخواه هدایت کرد تا بدون صرف هزینه اضافی و آسیب دیدن بتوان به هدف مورد انتظار رسید.

شمخانی توسعه توان دفاعی به‌ویژه برنامه‌های متعارف موشکی ایران را غیرقابل مذاکره و از حقوق مسلم کشورمان عنوان کرد و اظهار داشت: قدرت دفاعی ایران تاکنون در برابر بسیاری از تهدیدات بازدارنده بوده و در چارچوب دکترین دفاعی کشور برای هر نوع تهدیدی سلاح دفاعی متعارف لازم را طراحی و تولید خواهیم کرد. وی توانمندی موشکی جمهوری اسلامی ایران را کاملا بومی و متناسب با تهدیدات بالقوه کشور ذکر کرد و گفت: ضربه موشکی سپاه به تروریست‌های تکفیری در سوریه نشان داد که نیروهای مسلح ایران متکی بر ظرفیت‌های داخلی در بالاترین سطح آمادگی برای پاسخگویی به هرگونه شیطنت و اقدام ناامن کننده علیه کشورمان هستند.

■ **نخستین برخورد با تحریم‌های امریکا**

وزیر امور خارجه کشورمان با تاکید بر موافقت وزارت خارجه با اقدام مجلس در راستای مواجهه با اقدامات اخیر امریکا، گفت: تصویب طرح اقدام متقابل مجلس احتمالاً نخستین برخورد با تحریم‌های امریکاست.

محمدجواد ظریف دیروز در حاشیه نشست هیئت دولت و در جمع خبرنگاران در پاسخ به سوالی درباره اقدام متقابل ایران در مقابل نقض برجام از سوی امریکا گفت: اقدامات مختلفی را در هیئت نظارت بر برجام بررسی کردیم، احتمالاً اولین برخورد ما تصویب مصوبه مجلس شورای اسلامی در راستای اقدام متقابل با نقض برجام است. وی افزود: مجلس مذاکرات و بررسی‌های اولیه را در این باره انجام داده است، وزارت امور خارجه از ابتدای کار همراه مجلس بوده است و هم اکنون نیز ما موافق اقدام مجلس هستیم البته پس از این اقدام نیز اقدامات دیگری طراحی شده است. وزیر امور خارجه با بیان اینکه «اجرای ماده ۳۶ و ۳۷ در متن برجام در جای خود انجام خواهد شد»، تصریح کرد: کمیسیون مشترک برجام در حال رسیدگی به موضوعات و مشکلات است اما این ضرورتا به معنای اعمال ماده ۳۶ نیست. وی با تاکید بر استفاده از مسیر کمیسیون مشترک برجام در راستای استیفای حق ملت ایران، خاطر نشان کرد: البته مسیرها و اقدامات حقوقی و سیاسی دیگری نیز طراحی شده است که در زمان مناسب به مرحله اجرا گذاشته خواهد شد.

نکته

مفهوم و ماهیت تنفیذ حکم ریاست جمهوری

۲۹ اردیبهشت ماه سال ۹۶ با برگزاری انتخابات ریاست جمهوری، حسن روحانی برای دومین بار رای اعتماد مردم را به خود اختصاص داد و به این ترتیب بر کرسی ریاست جمهوری ایران در دولت دوازدهم نیز ماندگار شد.

قرار است براساس برنامه‌ریزی‌های انجام شده مراسم تنفیذ حکم ریاست جمهوری روحانی امروز از سوی رهبر معظم انقلاب در حسینیه امام خمینی(ره) و با حضور سران قوا برگزار شود. بر این اساس بر آن شدیم تا ضمن تبیین مفهوم و ماهیت حکم تنفیذ ریاست جمهوری به توصیه‌های مقام معظم رهبری در این باره اشاره کنیم.

«تنفیذ» (Validation) در فقه و حقوق خصوصی به معنای «اعتباربخشی به عمل حقوقی قابل ابطال» است. به عبارتی دیگر تنفیذ، عملی بوده که به موجب آن شخص می‌تواند از ابطال یک عمل حقوقی چشم پوشی کند، به همین دلیل به عمل تنفیذ، تأیید یا امضا نیز گفته می‌شود که البته عمل حقوقی قابل ابطال با عمل باطل متفاوت است. در جمهوری اسلامی ایران میان «انتخاب مردم» و «انتصاب ولی فقیه» به طرز زیبایی جمع شده و مقام معظم رهبری همان کسی را به ریاست جمهوری منصوب می کند که مقبولیت مردمی و پایگاه اجتماعی وی قبلاً از طریق انتخابات احراز شده است. بنابراین، رئیس‌جمهور منتخبِ مورد تأیید ولی امر مسلمین از مشروعیت «دینی» و «سیاسی» برخوردار خواهد بود. تنفیذ حکم ریاست جمهوری از سوی رهبر انقلاب در حقیقت اعتبار بخشیدن یا مشروعیت دادن به ریاست وی بر قوه مجریه است. رئیس‌جمهور در جایگاه ریاست قوه مجریه، تصمیماتی اخذ نموده و اقداماتی انجام می‌دهد که جزو شئون ولایت است همچنین تصمیمات یا اقدامات رئیس‌جمهور نیز در جایگاه رئیس قوه مجریه به لحاظ ماهوی اموری نیابت پذیر بوده و نیازمند «اذن سابق» یا «اجازه لاحق» ولی امر مسلمین است و بدون آن اعتبار حقوقی نخواهد داشت. درباره اینکه تنفیذ ماهیتاً «توکیل» است یا «تفویض»، در قانون اساسی قرینه روشنی وجود ندارد. میان توکیل و تفویض در مفهوم خاص، تفاوت‌هایی وجود دارد: وکیل به اراده موکل و به نیابت از او عمل می کند، در حالی که مفوّض الیه به اراده خود عمل می کند. وکیل قابل عزل است، در حالی که مفوّض الیه قابل عزل نیست. در توکیل حقّ موکل نسبت به موضوع وکالت همچنان باقی است، در حالی که وقتی کسی حقی را به غیر واگذار می کند، نسبت به آن حقّی نخواهد داشت. اما ممکن است بخش پایانی اصل ۱۱۰ قانون اساسی قرینه‌ای بر تفویضی بودن تنفیذ حکم رئیس‌جمهور به شمار آید. بخش پایانی اصل ۱۱۰ چنین است: «رهبر می‌تواند بعضی از وظایف و اختیارات خود را به شخص دیگری تفویض کند». لکن بعید است شورای بازنگری قانون اساسی از واژه تنفیذ در متن فوق مفهوم خاص و لوازم آن را اراده کرده باشد. به نظر می‌رسد که تنفیذ ماهیتاً توکیل است. به‌محض اینکه حکم ریاست‌جمهوری توسط رهبر معظم انقلاب امضا شود، فرد منتخب، رئیس‌جمهور قانونی کشور خواهد بود. مهم‌ترین اثری که بر این امر مترتب است، مشروعیت‌بخشی به تصرفات رئیس‌جمهور در تمام امور اجرایی کشور در حدود تکالیف و اختیارات قانونی است.